СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 175. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 30. липня, 1926. VOL. XXXIV. No. 175. Jersey City, N. J., Friday, July 30. 1926. THREE CENTS

ЖІНКА ПРОПОВІДНИКА АРЕШТОВАНА ЗА ВБИЙСТВО МУЖА І ЙОГО ЛЮБОВНИЦІ

НЮ БРАНСВИК, Ню Джерзі, 28. липня. — Паню Гол, вдову по Едварді Голі, пасторі місцевої епископальної церкви Св. Івана, арештувала нині стейтова поліція на приказ державної прокураторії як вбийницю свого мужа й пані Милз, хористки в його церкві.

Злочин, за котрий тепер арештовано жену проповідника, стався ще 4 роки тому назад. Дня 16. вересня 1922. року на поли над рікою Раританом в Ню Бренсвику найдено тіла Гола та пані Милз. Оба тіла мали рани від куль у голові, які вказували, що їх застрілив хтось із заду. Довге слідство поліції виказало, що обоє вбиті були любовниками, і хоча загальна опінія вказувала на паню Гол як на головну виновницю злочину, поліція її не арештувала, бо, як говорили чутки, поліція не хотіла робити скандалу церкві.

Справа притихла з часом зовсім, аж вибухла недавно наново, коли якийсь Ґайст, позиваючи в суд свою жінку за розвід, сказав у позві, що жінка, яка служила в домі Гола в час події, призналася йому, що вона дістала 5,000 долярів за перемовчанне деяких річий, які вона бачила власними очима. Поліція схопила сю ниточку, і по ній мала дійти до клубка. Вислідом сього слідства й арештовання.

ТАЄМНИЧА СПРАВА СВЯЩЕНИКА, ОБЖАЛОВАНОГО ЗА ВБИЙСТВО.

НЮ ЙОРК, 28. липня. — Міський суддя, який задержав тут о. Филипа Ґудвина, римо-католицького священика, як підозрілого за вбийство в Каліфорнії, вирішив протест арештованого проти арешту задержати його на 30 днів, даючи в сей спосіб час каліфорнійським стейтовим урядникам приїхати сюди та предложити докази вини арештованого.

Арештований боронився тим, що його арештовано через похибку. Вісти з Каліфорнії доносять, що поліція має докази, що вбийства в Каліфорнії доконано на релігійному тлі. Поліція найшла записку вбийника, в котрій сей каже, що він доконав убийства з Божого покликання.

СТРАЙКАРІ НЮЙОРСЬКОЇ ПІДЗЕМНОЇ ЗЕЛІЗНИЦІ ВІДДАЮТЬ СПРАВУ СМИТОВИ.

НЮ ЙОРК, 28. липня. — Страйкуючі мотормени й свичмени нюйорської підземної зелізниці Інтерборо рішили просити ґубернатора стейту Смита бути посередником у страйку.

СТРАЙКОВИЙ ПРОВІДНИК ЗАКИДУЄ ПОЛІЦІЇ ПРОВОКАЦІЮ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 28. липня. — Вайсборд, предсідатель страйкового комітету ткальняних робітників, якого арештовано вчора за ношенне при собі вкритого оружжа, заявив публично, що ніж, який найдено в його автомобили, підложила певно пасейська поліція, щоби на сій основі його арештувати та позбавити страйкарів проводу. Його випущено на волю по зложенню бейлу.

КРАВЕЦЬКІ ПІДПРИЄМЦІ ВСТУПАЮТЬ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК, 28. липня. — Нині знова підписало з кравецькою юнією угоду 25 других шап жіночого одіння.

Юнія заявляє на тій основі, що вже не довго буде треба ждати, поки всі шапи пристануть на домагання юнії.

ПРЕДСТАВНИК ПРЕЗИДЕНТА КАЖЕ, ЩО ФИЛИПИНЦІ ВІДСТАЛИ ВІД КУЛЬТУРИ.

МАНІЛА, Филипинські Острови, 28. липня. — Полковник Томсон, котрого президент Кулидж вислав сюди як свого особистого представника, заявляє, що він предложить президентови свою думку, оперту на спостереженнях, що Филипинці ще так відсталі під культурним зглядом, що вони не заслугують на самоуправу.

ХОТІВ ПОПРАВИТИ, А ЗІПСУВ...

НЮАРК, Ню Джерзі, 28. липня. — До місцевого стейтового суду ввійшов позов Филипа Гариса, котрий просить суд звільнити його від плачення удержання для дитини його жінки, яке він мав платити, від коли він став жити осібно від них. Муж каже тепер у позві, що він не може богато заробляти, а не може через те, бо він має слабі ноги, а ноги послабли йому від часу, як жінка намовила його напростувати собі криві ноги.

АЛЬКОГОЛЬ ВИНУВАТИЙ.

НЮ ЙОРК, 28. липня. — Айриський імігрант Петрик Доґені вбив свого шваґра Гарі Полака. Арештований поліцією за вбийство, каже, що він поповнив злочин під упливом незвичайно сильного алькоголю, під якого впливом він просто збожеволів.

Доґені покалічив теж брата вбитого, але сей відай вийде, хоч має 5 куль у своїм тілі.

ЗДЕРЖУЮТЬ РУХ У ПАТЕРСОНСЬКИХ ШОВКОВНЯХ.

ПАТЕРСОН, Ню Джерзі, 28. липня. — 72 місцеві шовкові фабрики, які разом наймають коло тисячки робітників, замкнуть від понеділка роботу на неозначений час. Кажуть, що причиною замкнення фабрик є недостача шовку.

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ПРОСИТЬ СУД О ПРИСУД СМЕРТИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 27. липня. — Перед міського суддю станув нині один 26-літний мущина та просив суддю, щоби він видав на нього присуд смерти. Коли суддя спитав, на якій основі він має се зробити, мущина подав, що він перебув уже богато часу в ріжних вязницях та переконався, що він є непоправним злочинцем та що йому найкраще булоби покінчити смертю. Колиж він признався до шахровання чеків, суддя зараз засудив його на 3 до 6 літ вязниці.

СУД ЗА ПОБИВАННЯ ВЯЗНИКІВ.

АЛБЕМАРЛ, Норт Каролайна, 28. липня. — Перед місцевим стейтовим судом ведеться росправа проти Н. С. Кренфорда, бувшого наставника над стейтовими вязниками, котрий мав побивати так жорстоко, що кількох з них з побоїв справді згинуло.

На росправі ставав нині один свідок, сам колишній вязник під обжалованим, і він зізнав, що Кренфорд побив двох вязників, які не могли йти разом з другими, так сильно, що вони вже більше зі землі не встали.

ХОТІВ НЕНАВИДІТИ ЇЇ З БЛИЗЬКА.

ЛОНДОН, 28. липня. — Самогубна смерть якогось Джана Барнеса показує, до яких дивачних вислідів доводить нераз ненависть. Барнес жив у домі своєї сестри через кільканайцять літ, але від 17 літ він до неї не говорив, поводячися супроти неї як до зовсім чужої й собі не знакомої людини. Він варив собі їду, та входив до дому й виходив з нього осібними дверми. Змучена таким трактованнем сестра наконець виповіла йому мешкання. Брат пізвав у суд, але програв. Вернувши зі суду, він стрілив собі в чоло, і вбив себе на цісци.

БОРОНИВСЯ У СУДІ ЛАТИНСЬКОЮ МОВОЮ.

ВІДЕНЬ, 27. липня. — Перед судом ставав тут якийсь Лев Михало Белок, котрий представлявся як американський доктор та пускав непокриті банком чеки. Обжалований, ставши перед судом, пробував говорити латинською мовою. Суд засудив його на 2 роки.

СЛОВАМИ ЧЕСЬКИХ КОЛЬОНІЗАТОРІВ НЕ ЗЛЯКАЄШ.

За відомостями карпаторосійської ужгородської ґазети „Русская Земля" акт чеського уряду щодо злиття окружних жуп в одну на Підкарпаттю викликає що дня ширші протести. Підносять свій голос діячі школи, друку, депутати і так без кінця.

Ґазета містить інтерпеляцію депутата д-ра А. Ґаґатка в чеський парлямент. Інтерпеляція та, зупиняючись на факті злиття трох жуп (у В. Севлюші, Ужгороді і Мукачеві) в єдину, констатує, що сам уряд Чехів не додержує виданих ним же законів, бо цього проекту (про злиття жуп) не оголосив публично за 30 днів до його переведення в життя, що встановляє закон з 19. XII. 1924 р. Цей проект ламає також і основний закон Чехів ч. 121/920, § 3, прим. 4, як рівнож Сенжерменський мирний трактат. Отже, — запитує депутат:

1. Чи згоджується уряд відмінити всі зроблені вже заходи до перетворення цих трох підкарпатських жуп на єдину в Мукачеві?

2. Чи дає чеський уряд слово на далі додержуватись основних законів щодо автономного стану Підкарпаття в справі мови, школи, релігії та місцевого врядування, що їх сам він своєю волею видав, та чи поважатиме він мирні міжнародні договори?

Підождіть лишень відповіди, пане депутате, кольонізатори щось скажуть.

ВИДАЛИ НА ВИБОРИ БЛИЗЬКО МІЛЬОНА.

ШИКАҐО, 28. липня. — Слідство в справі видатків при виборах федеральних сенаторів, яке веде спеціяльний слідчий комітет сенату, вже відкрило досі, що на послідні вибори ріжні кандидати видали 971 тисяч долярів.

СПРАВА АМНЕСТІЇ В ПОЛЬЩІ.

З нагоди вибору нового президента в Польщі заповіло польське правительство проголошення амнестії для політичних вязнів. До цього часу амнестія не проголошена. Замісць того появилися вістки, що правительство має охоту сильно прикроїти майбутню амнестію — так, що вона обнялаби тільки незначний процент вязнів, які сидять тепер по польських тюрмах. Деякі посольські клюби поставили за своє завдання виборoти мимо того повну амнестію. В тій цілі завязався у Варшаві міжпартійний комітет боротьби за амнестію. Комітет видав відозву до робітників і селян. Дня 22 червня поставили в польському соймі: Білоруська Селянсько-Робітнича Громада, Білор. Клюб, Україн. Клюб, Комуністична Посольська Фракція та Клюб Незалежної Партії Хлопської — нагле внесення, домагаючись також негайного проголошення повної амнестії.

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗІЗД У ВІННІПЕҐУ.

На днях 14, 15 і 16 липня с. р. відбувся в Українськім Народнім Домі зізд українсько-англійських учителів при співучасти гостей і бувших учителів. Наради складалися з цінних відчитів, переважно над справами добробуту українського народу в Канаді і вихованням дітей.

ЗІНОВЄВ ПІД АРЕШТОМ

БЕРЛІН, 28. липня. — Німецькі телеґрами подають перепачковані з Росії вісти, що большевицький уряд поклав Зіновева, одного з найчільніших большевицьких лідерів, під домашний арешт. Арештувати його мали на те, щоби перервати зносини межи ним а його прихильниками.

СТРАЙКИ И ДЕМОНСТРАЦІЇ ПО РОСІЇ.

БЕРЛІН, 28. липня. — Через приватні листи приходять тепер з Росії вістки про поважні заворушення по ріжних закутинах Росії.

Було богато демонстрацій і на Україні, як в Київі, Одесі, Полтаві й других містах. В Катеринославі в демонстрації проти уряду брало участь 20,000 безробітних, які кричали перед урядовими встановами „Хліба й роботи".

ҐРЕЙ ЗА ПРИНЯТТЄМ РОСІЇ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 28. липня. — В своїй політичній публичній промові заявив Лорд Ґрей, міністер заграничних справ у час виповідження світової війни, що Ліґа Народів повинна приняти в свої члени не лишень Німеччину, але й Росію.

ПУАНКАРЕ ЗЛОЖИВ СПРАВУ ВОЄННИХ ДОВГІВ НА ПОЛИЦЮ.

ПАРИЖ, 28. липня. — Новий французький премієр міністрів Пуанкаре заявив, що його уряд не думає предкладати питання сплати воєнних довгів Франції скорше, як в осени. Півурядовою дорогою заповідають, що уряд буде добиватися від Америки облекшення умов сплати воєнного довгу.

ВАЖНЕ ВІДКРИТТЯ.

ПАРИЖ, 28. липня. — Перед збором поважних учених представлено тут нині проби з новим апаратом, придуманим професором Баленом, який дає можність пересилати на далеку віддаль образки в хвилі їх зняття.

Се значить, що в одному місці одна частина апарату здіймає рухомі образки з події, яка відбувається перед апаратом, та пересилає сі образки на віддаль, де їх знова кидається на сітку, як се відбувається в театрах рухомих образків.

Винахід, коли буде удосконалений, буде мати незвичайно велике значінне для ріжних областий людської діяльности.

ШВЕДСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРОТИ ПЛЯНУ ДОСА.

БЕРЛІН, 28. липня. — В однім науковім місячнику появилася тут стаття відомого шведського економіста професора Ґустава Касселя, який доказує, що плян Доса неможливий до переведення, бо він виходить з економічно неможливого заложення, що держава може сплачувати свої довги готівкою. Професор виказує, що остаточно всяка готівка зводиться до товарів, і тому Німеччина не може заплатити так довго, поки чужі держави не схочуть купувати її товарів, а сього вони не схочуть, щоби не нищити своїх промислів.

В НІМЕЧЧИНІ ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ?

БЕРЛІН, 28. липня. — Большевицькі й соціялістичні газети занепокоєні тайними зоруженнями ветеранів великої війни. Вони кажуть, що се орґанізуються прихильники кайзера. Ліві партії собі домагаються права орґанізувати оборону.

НІМЦІ ПРИДУМАЛИ НОВИЙ ВОЄННИЙ ҐАЗ.

БЕРЛІН, 28. липня. — Один полк державної міліції робив спроби з нововинайденим воєнним ґазом. На протести аліянтських урядів, німецький уряд заявив, що ґаз є чисто оборонного характеру; нападені літаки або бальони випускають його у формі хмари, роблячи себе по части невидимими, а по части справляючи кашель і плач у тих, що важилибся до сеї хмари підійти.

В ЕСПАНІЇ КИПИТЬ, ЯК У ВУЛЬКАНІ ПЕРЕД ВИБУХОМ.

СТ. ЖАН ДЕ ЛЮС, Французькі Пірінеї, 28. липня. — Вістки, які приходять сюди почерез еспансько-французьку границю, показують, що хоча на верха в Еспанії все спокійне, та в середині вона кипить і може вибухнути вульканом кождої хвилі.

Притокою до нового обурення стало приміром нове роспорядженне уряду диктатора, після котрого аванси в армії мають наступати на основі вибору. Сей роспорядок викликав сейчас ґрізне обурення серед старших офіцирів, які присягнули, що ні один з них не прийме ранґи, яка прийде йому инчою дорогою, як по старшині. Вони опираються виборови на тій основі, що вибір в армії мусить довести до її постепенного роскладу.

КЛОПОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ ЧЕРЕЗ ГОРОЖАНСТВО НАТУРАЛІЗОВАНИХ.

ПАРИЖ, 28. липня. — Американський уряд вніс урочистий протест проти задержування в французькій армії натуралізованих американських горожан.

Справа стала питанням дня на основі протесту якогось Луиса Давена, який родився був у французьких Альпах 24 роки тому назад, іміґрував до Америки, став тут американським горожанином, а якого по приїзді до Франції взяли до французької армії й держать вже цілий рік.

Подібних случаїв американська амбасада в Парижі знає 18.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧЕРГОВА БРЕХНЯ ЄЗУЇТСЬКИХ ПРИСЛУЖНИКІВ НАПЯТНОВАНА

В самий передодень евхаристичного конґресу в Шикаґо наша редакція дістала була зі старого краю до поміщення в нашій ґазеті статтю про мучеництво української греко-католицької церкви. Автори сеї статті відкликалися до американських Українців, щоби використали евхаристичний конґрес у Шикаґо для оборони української греко-католицької церкви, яку Поляки й Рим хочуть знищити. Стаття остерігала американських Українців перед роботою єзуїтських прислужників, які за гонори з Риму помагають Польщі в її роботі проти української католицької церкви.

Сю статтю укладали старокраєві священики, посивілі в службі українській католицькій церкві, які сею церквою дорожать як народною інституцією і не хочуть дозволити, щоби вона пішла на службу Полякам. На жаль, стаття наспіла сюди так пізно, що тут не можна було нічого зробити кромі поміщення статті в ґазеті. Тимчасом на евхаристичнім конґресі виступили як представники українських католиків якраз ті єзуїтські прислужники, про яких говорять старо-краєві священики. Всіх народних священиків від репрезентації нашої церкви усунено. Представляли її ті, які служать єзуїтській роботі на Україні, які представляють нам як верх християнської чесноти, що наш народ мається кланяти Польщі, як сього забажає Рим, має зрікатися церковної самоуправи, має зрікатися українства, як сього забажає Рим, має служити рабом Римови та всякому, якого Рим над нами паном назначить. Евхаристичний конґрес покінчився для української католицької церкви справдішним скандалом, який болючим поличником відчули всі українські католики, які рівночасно дорожать українською справою. На конґресі наших католиків ведено на показ, але до голосу їх нігде не допущено. Як каже День, ґазета угорських католицьких Українців, на конґресі говорено про нас, але без нас. Всі щирі народовці священики, які бачили сей конґрес, не вкриваються з тим, що аранжери конґресу іґнорували нашу церкву та били її по лиці. Наших священиків не пущено до катедри, а казано їм правити богослуження в своїй церкві, бо видно римо-католики думали, що саме східне величаве богослуження зробилоби скандал римо-католицькій церкві, бо вказалоби на ріжниці в католицькій церкві. Що більше, про українську католицьку церкву говорив польський біскуп, що вона вже скінчила свою ролю, що вона засуджена на смерть, що вона мусить вмерти, що пора Римови й Польщі піддержувати нову юніятську церкву, славянсько-католицьку, недавно придуману Польщею. Говорив се польський біскуп, а наші єзуїтські прислужники не найшли відваги ні чести запротестувати проти присуду смерти, киненого їм в очи нашими національними ворогами.

Не можна, однак, сказати, щоби вони не відгукнулися на клич своїх братів зі старого краю, взиваючих до допомоги для мученої української католицької церкви. Вони відгукнулися, але відгукнулися так, як подлі єзуїтські душі відгукуються. Замісць бити ворогів за поличники українській церкві, замісць протестувати проти присуду смерти проти української католицької церкви, вони пішли дорогою єзуїтських прислужників і напали на тих, які їх до чесного поступовання, до чесної оборони їх власної церкви закликали. Не могучи відповісти арґументами на тяжкі слова правди, сказані проти Польщі й Риму в статті МУЧЕНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ, вони з плазунською безхребетностю підсувають нині, що стаття не прийшла зі старого краю, а що її писано в Америці, і то членами нашої редакції. Єзуїтські прислужники, навчившися моральности від своїх майстрів, які для скріплення своєї сили залюбки вживають фалшовання документів, послугуються в своїй подлости закидом, що й другі допускаються такого фалшовання. Замісць боронити прав українського народа перед Польщею й Римом, вони підсувають українським іміґрантам, що Польща є добра для нас, що вона хоче нам добра, що вона дбає за наше добро, як вона робить з Римом конкордат, заводить целібат, латинщить українську католицьку церкву, та що під Польщею ніяких невдоволених з політики Польщі й Риму нема, що невдоволені є лишень в Америці, і то лишень в Джерзі Сити, і то лишень у редакції Свободи, отже безвірки, безбожники, і таке инче.

Та в той самий день, коли єзуїтські прислужники писали сю подлу брехню й закиди нам, що се ми писали статті, в той самий день уже зі старого краю наспіло число перемиської ґазети УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС, з 20. червня, а в ньому стаття Романа Дмоховського під наголовком: В ОБОРОНІ ПЕРЕД НАСИЛЬСТВОМ. Передруковуючи її в цілости в рубриці ГОЛОСИ ПРЕСИ, звертаємо увагу наших читачів на той уступ, де говориться виразно про меморіяли синодальних отців до папи, та про висилку сих меморіялів до українських собратів в Америці. Сей поличник їх власних братів мусить боліти сих прислужників, яких не болить поличник, даний їх церкві й їх народови. Подаємо сю статтю не для полеміки з єзуїтськими прислужниками, які вживають лишень нечесних способів брехні, підшептів і лайки, а подаємо її лишень на те, щоби засвідчити правді та розяснити справу. Правда сама вже побідить.

МОЖНА УДАВАТИ БОГАТОГО, ЗНАТНОГО, ВЕСЕЛОГО, — АЛЕ НЕ МОЖНА УДАВАТИ РОЗУМНОГО.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

В ОБОРОНІ ПЕРЕД НАСИЛЬСТВОМ.

Насильне вводженне целібату нашими епископами викликало не тільки рішучий протест цілої нашої суспільности, але і духовенство як найбільш заінтересоване в цій справі забрало остаточно голос. Підняли цей протест осталі ще в живих члени послідних синодів і станули в обороні своїх синодальних ухвал.

В тій цили вислали вони недавно три меморіяли: оден до Папи, другий до Орієнтальної конґреґації, третий до всіх зєдинених східних епископів і до собратів в Америці. Не буде зайвим для ширшого загалу познакомитися зі змістом тих трех в латинській мові уложених меморіялів.

В першім меморіялі до Папи подають коротко події із Львівського Синоду в р. 1891, а саме, що польський кардинал Лєдоховський, тодішний префект конґреґації для поширення віри, від котрої залежали справи нашої церкви і синоду, намагався накинути на синоді через свого делеґата о. Часку нашому духовенству обовязковий загальний целібат, а коли наш клир тому рішучо спротивився, змінив самовільно ухвалу Синоду, вкладаючи в неї і тенденційно надуживаючи слова св. Павла „неженився печется о Господнѣхъ, како угодити Господеви: а оженивыйся печется о мірскихъ како угодити женѣ". Також змінив (читай: сфалшував) польський кардинал самовільно і другу ухвалу синоду, котра призначувала по давним правилам грецької і нашої церкви на епископів священиків безженних і вдівців, а постановив лиш безженних. І обі так змінені постанови предложив тодішному Папі до потвердження. Ціль обох змін була ясна, і визначена пляном давної політики „невидимої руки". Наше духовенство удержувало своїми родинами звязок з цілим народом і стало тим головним заборолом свого обряду і народу. Ходило отже, після давного проєкту „на знищене Русі", розбити сю твердиню і знищити через те сам народ. А усуненнє повдовілих священиків від епископських престолів мало на цили — висувати на єрархічні становища людий вихованих в чужих, єзуїтських школах, перенятих чужим духом, котрі вводилиби в нашій церкві чужі порядки... Наше духовенство мовчало довго, віручи словам покійного митрополита Сильвестра, що доконані зміни не ввійдуть ніколи в життє. Колиж ті зміни переводяться на наших очах, то домагаються полишившіся ще в живих синодальні отці: ревізії Львівського Синоду і привернення його первісних ухвал, та здержання епископів від вводження примусового целібату.

В другім меморіялі звертаються Отці до Орієнтальної конґреґації і висловлюють свій жаль, що конґреґація, установлена для охорони східних церков, не має ніякого представника нашої церкви, не знає її стану і дає нераз послух нашим ворогам. Наслідком того вводиться нині у нас незаконно, в супереч численним папським декретам, буллям і синодальним постановам обовязковий целібат в духовенстві, а всі представлення клиру і світських орґанізацій та просьби покривджених питомців остають без успіху і в цей спосіб апробується доконувані безправства. Суспільність огірчена проти дотичних епископів, а навіть проти римського Престола. Се огірчення використовують вороги католицької Церкви і починають ширити в народі ріжні секти, чого перед тим ніколи у нас не бувало. А наші православні брати на Великій Україні, що недавно відносились прихильно до нашої унії, починають відвертатись від сеї думки і дорікають нам, що хочемо їх зєдинити з католицькою церквою, яка сама бурить свою власну будівлю. Припускаючи, що і сі меморіяли останугь без відповіди, заявляють отці, що оголосять друком всі представлення, внощені в цій справі і пожалуються перед цілим католицьким світом на кривди своєї Церкви.

В третім меморіялі звертаються Отці до всіх зєдинених східних епископів і американських собратів, та взивають їх, щоби вони обстали за права нашої Церкви, бо коли при неприятливих для нас політичних відносинах допчуть у нас брутально права нашої східної церкви, то при некорисних для них відносинах можуть також їх права бути нарушені: „що мені нині, те тобі завтра".

Перший меморіял підписало дванайцять членів Львівського Синоду провінціонального з р. 1891, два другі меморіяли підписало крім повищих отців ще 20 членів Львівського і Перемиського епархіяльного Синоду з р. 1897 і 1898.

Не знаю, який успіх будуть мати сі меморіяли: чи нинішний Рим стане супроти східних церков на безсторонім становищи, на висоті свого високого післанництва, чи піде на вислуги чужої політики, а спеціяльно на вислуги „невидимої руки".

На всякий спосіб останугь ті три меморіяли історичними документами для відносин між римською і східною церквою. І коли би вони лишились в сю пору і без успіху, то стануть вони для нашого народа, коли тільки дійде до своєї волі, основою, сказати на їх підставі своє рішуче слово: Ті і ті постанови зістали нам насильно і підступно накинені, ми їх відкидаємо і привертаємо давні правила нашої Церкви. Тільки щоби на сім скінчилося!...

Роман Дмоховський.

(„Український Голос").

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЧОГО МИ УКРАЇНЦІ СПОДІЄМОСЬ ТУТ.

Як член Українського Народного Союза я читаю Свободу що дня, як то кажуть, від дошки до дошки. В дописях з ріжних плейзів находжу майже кождого дня ту саму тему: осуди, рутенство, целібат, конкордат, гетьманат. У нас в Филаделфії, як і в других плейзах, люди теж осуджують політику Назарука, бо люди вже свідомі свого діла, тай розуміють, що нині всі Українці, як один, повинні повстати і боротися за своє національне імя й народне право. Тисячі українських жертв погибло на ляцькім фронті, щоби раз показати перед світом, що ми не є ані Рутенці ані Малополяки, не ніяка чужа інтриґа, римська або німецька, але що ми Українці. Своєю кровю наші герої запротоколували, що ми Українці, що наша нація українська, наша держава теж українська.

Кождий американський Українець є добре смідомий того, кілько то гроша ми видали досі, щоби розголосити українське імя. Ми добре памятаємо, як нас в Америці знали як Літел Рошенс, як Ґалішенс, як Руснакс, і Рутініенс, і простих Остріенс, і якихось Ґрікс, і Юніятс. Нема такого народа в світі, якогоби не знали під тільки іменами, що нас. І власне тому, що кождий нас знав під инакшим іменем, нас як народа ніхто не знав. Треба було покласти богато труду, щоби навчити Американців, що ми не називаємося инакше, лишеьн Українці, а наш край Україна. Кілько ми мали клопотів з тою назвою, заким ми її завели та привчили чужинців так нас називати.

Навчили ми в Америці називати нас Українцями всіх, кромі одних Москалів і Поляків. Послідними часами вже й Москалі говорять про Україну, і лишень одні Поляки говорять ще звичайно про Русінув, і Русь. Україна для них лишень коло Київа, а коло Львова се Малопольска, а нарід се Русіні, або Малополяци, тобто якась гірша порода Поляка. Польський уряд таку політику веде, аби не признавати українського імени, бо він хоче розділити український народ на дві части, і зїсти ту частину, яка втратить своє національне імя.

Отже ту політику Поляків попирає тепер в Америці др. Назарук при помочи епископа Богачевського. Сі два молоді ґрінори знищили ту всю тяжку роботу, яку ми, старі Американці, поклали коло розголошення українського імени. На приказ Поляків вони перехрещують нас назад Русинами, нашу церкву урядово називають рутенською, і ще статті пишуть, що назва рутенці, яку нам накидають тепер Поляки через Рим, така сама добра, як Українці.

До чого така робота доведе? Чи ми Українці, які відучували Американців називати нас Рутенцями, маємо нині знова завертати науку та вчити їх, що ми називаємося Рутенцями, бо так нас у Римі здавна вже записали? Чи є де такий другий Українець, щоби таке зробив, кромі д-ра Назарука та д-ра Богачевського? Я думаю, що такого в Америці не найдеться. Кождий з нас знає краще, і національного імени перекабачувати не буде тому, що так забаглося Полякам,

Чи поможе що Назарукова політика самій українській церкві, то най вона подивиться на Січову Орґанізацію. До приїзду Назарука до Січи, у філаделфійськім окрузі було тисячу Січовиків. За три роки назаруківської політики, гетьманату, єдиновластя, рутеньства, конкордату й целібату, дійшло до того, що січові доми стоять порожні, а Січ ледво чи має сто Січовиків. Українці відступили від Січи тому, бо під Назаруковою рукою Січ стала ломати національний фронт против ворогів, а стала розсадником кирині й неладу.

Але вороги нашого народа нехай не тішаться, що робота Назарука розібє наш народ на все. Боротьба його скріпить, і Січ теж очиститься від всякого сміття. Не буде в ній ні рутенства, ні конкордату, ні гетьманату, а будуть свідомі люди, які хочуть стати свідомим чинником у боротьбі за соборну українську републику.

Член Січового Дому.

Філаделфія, Па.

В ОБОРОНІ НАРОДНОЇ СПРАВИ І ТОВАРИСТВА ІМ. БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО,

відділу 137. У. Н. Союза в Істоні, Па.

Читаючи дописи по часописах, з дива не можу зійти, чому наші високі достойники покінчили такі великі школи і університети, а пошилися в такі дурні, що звичайний робітник тільки головою помахає. Другі народи майже всі тішаться своєю культурою, своєю самостійністю, мають свої держави упорядковані, мають всякого рода інституції, орґанізації, церкви і, так їм гарно живеться. Пригляньмося тому життю, український нарід бере собі науку від других народів і зачався орґанізувати, щоби здобути кращу долю для себе. Немало вже нашої крови пролято, український нарід пережив і переживає найбільші муки і тортури, а таки не стратив надії на відродженнє своєї державности. Віримо всі, що хоть ще кров проллється, але з певністю український нарід буде жити вільним і свобідним життєм.

Тільки то одно, щоби ми вже раз позбулися тої зарази варшавської, тих ботокудів, які, як каже Шевченко, ще гірше Ляха і Москаля розпинають Україну.

Час нам працювати для добра нашого поневоленого українського народа. Час найвисший, щоби ми стали працювати для добра Українців, а не для давно забутих Рутенців, чи Макаронів, чи Чайнеменів, як нам каже епископ Богачевський і д-р Назарук. Ми, українські еміґранти в Злучених Державах, не потребуємо ніяких ґенералів, ні австрійських, ні російських, а свою монархію можете звинути та післати межи дикунів в Африку. Український нарід хоче мати на кожкім становищи людину, заслужеун для народа. І на становищи греко-католицького епископа ми хочемо мати не чоловіка присланого Римом і Варшавою, але щирого Українця, який відважно заступається за свій нарід, який голосить народови не тільки щастє для душі по смерти, але й свободу й волю за життя, на землі. Ми хочемо такого епископа, який не шкодить, але причиняється до добра українського народа та української церкви, та не шкодить Обєднанню, котре найбільше помаалог свому поневоленому братови в старому краю, не бореться проти У. Н. Союза.

Про діяльність епископа Богачевського хочу подати членам Союза факт, що епископ Богачевський порозсилав до своїх священиків протестуючі відозви, щоб священики постаралися ті відозви роздати відділам або бодай урядникам місцевих відділів У. Н. Союза, щоби ті відділи або бодай урядники тих відділів підписалися на виготовленім папери, яко протест проти органу Свобода, що нібито Свобода виступає проти віри й церкви. Такий протест, колиби вже був підписаний, уряд відділу У. Н. Союза має віддати знов до рук священика, а сей пішле його епископови до поміщення в епископськім органі.

Істонці знають, що предсідатель товариства ім. Богдана Хмельницького в Істоні дістав такий виготовлений епископом протест від священика в Істон, о. Куцького, але правдоподібно пресідатель сього відділу зверне той протест священикови без підпису. Не на тебе кожух шитий, то й не задягай. В імени товариства імена Богдана Хмельницького взиваю о. Куцького не пхати свого носа до нашого тов. ім. Богдана Хмельницького в Істоні. Не вважали Ви своїм обовязком стати членом нашого товариства, не причинялися до його розвитку, то й найкраще зробите, як далі не будете зовсім мішатися до нього. Товариство вміло зорганізуватися без Вас, то й вспіє й далі розвиватися без Вас.

Василь Дроботій.

ПРОВІНЦІЯ МАНІТОБА МАЄ 56 ЛІТ.

В четвер, 15 липня, провінція Манітоба відсвяткувала 56-літний ювилей своїх уродин. В сей день минуло 56 літ, як Манітоба була куплена від Годсон Бей Компанії за 1,500,000 долярів. В той час, коли Манітоба ввійшла як провінція в федерацію в Домінію Канади, числила всього 10 тисяч жителів. Се були головно поселенці здовж берегів ріки Ред-ривер, де нині знаходиться місто Вінніпеґ, і на схід до місточка Селкірк.

ЩО ПИШЕ АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ПОЛЬЩУ.

„Ди Економіст", ч. 4317, з 22-го травня пише:

Аж по нині ще світ був цікавий знати, чи минулих півтора століття поневолення навчили чого нове польське покоління і чи се нове польське покоління є хоч трохи розумніще від своїх лукавих батьків. Світ признав, що Польща то є історичне зявище і лише тому, що се, так сказатиб, історичне імя, цікаво було стежити і досліджувати ті спекуляції, які витворювались у промінях польського відродження. Усі пляни щодо будови нової Польщі то була одна фатальна спекуляція польських провідників — у той чи инший спосіб запанувати і поневолити своїх сусідів, людей зовсім чужих по вірі, культурі і походженню, і тому, як бачимо, сі пляни розбились о ту саму скелю, перед якою їхні батьки стратили свою владу, свою вітчину.

Польща повстала межи Росією а Німеччиною і істнує переважно „на їх спільний кошт" на території чужих народів.

За останніх сім років Польща, як молода нація, показала свою нездібність бути самостійною державою і про се свідчать ті історичні факти, під гаслом яких нинішня траґедія Польщі зближила її до упадку. То була і є безглузда польська мрія заповняти цілий світ своєю могутністю, нібито нова Польща має найбільше населення як яка инша держава в Европі, поза те все так нібито ніхто не знає крім польських провідників, як за велика була Польща колись і як велика вона має бути нині. Отже ся безглузда польська мрія панування змусила нову Польщу по семи роках проковтнути саму себе і так несподівано через отсю безглузду мрію Польща мусіла опинитись в петлі свого упадку. Замісць того, щоби дати повну автономію Українцям і Білорусинам, польські провідники стали твердити і запевняти цілий світ, що „Ex-Subject Nationalities of a Humbler Rank" вони не мають ні мови, ні віри ні культури. Польське поведення супроти сих поневолених народів було і є ще гірше як за часів рабства, коли купували та продавали рабів-невільників. Те саме поведення жорстокости і некультурности Польщі було проявлено супроти населення у Горішнім Шлеску, де ніхто не мав голосу і жадного права домагатися ліпшого життя.

Польща, яко союзник Франції, стала жертвою французької спекуляції. Тепер вже Поляки додумались, що то булоб богато ліпше, якби Французи були не мішались до польської справи, бож той MAXIMUM TERRITORY AND POPULATION (та найбільшість територіяльна і населенне) чисто польського краю вимагалиб лише „MAXIMUM MILITARY AND POLITICAL STRENGHT" то є, вимагалоб о стільки воєнних і політичних сил, о скільки Польща потребувалаб.

Алеж протягом семи років Франція настоювала і помагала Полякам, посилаючи активні сили з приводу лише тої безглуздої мрії, аби володіти торговельним ринком Европи. Отже, де панує насильство, там нема і не може бути доладного життя. Французька політика була і є занадто близькорука і шкідлива. Історія спімне ті жертви, що впали в боротьбі за волю і свій край і семирічна польсько-французька згода буде мати відплату перше на польських плечах, а потім на французьких.

Пілсудський, що зачав нову тереВеню, безперечно грає дуже а дуже небезпечну гру сучасного дня.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЕКСЦЕНТРИЧНОСТИ.

Цікаве, що люде, які чваняться найріжнійшими річами, найбільше горді є з того, що є їх найменшою заслугою: зі свого походження, з того, що, примiром, можуть виказатися двацятьма поколіннями предків. Начеб то наше походження не губилося в темряві минувшини, начеб ми всі не походили від першого на землі чоловіка, коли хто волить то Адама. Один французький аристократичний рід чваниться тим, що істнував уже за часів потопи, а се можна би сказати про весь людський рід. Султан Ягори вважає себе потомком Олександра Великого, японський цісар може вичислити своїх предків через 123 генерації взад, а генеальоґія його сягає 2000 літ. Та не слід забувати, що тут природне насліддя нераз доповняли адоптацією. Великий монгольський завойовник, Тамерлян, гробниці вичислене є його генеальоґічне дерево, що сягає Адама. Російські князі Багратьонові могли би суперничати з самим мікадом: рід їх виводиться від партійських королів, а ці з черги походять із старинної Юдеї.

Монархи, для зазначення свого походження, окружаються широким церемоніялом. Княжна крови за „ансієн режіму" (за династії Бурбонів перед великою революцією), мала приділених до свого „боку" в день своїх уродин вісім дам двору. На дворі останнього цісаря Бразилії, Дон Педра II., зрештою дуже скромного, цісарська пара могла їсти лише сам-насам, а як монарх виїздив на прогульку, не вільно було нікому сісти біля нього. По смерти короля Франції вдова по нім мусіла шість тижнів пролежати в ліжку, не бачучи денного світла. Жінка німецького цісаря, коли той помер, мусіла вже до смерти ходити в білому — і не вільно їй було вже виходити замуж: Найгірше діялося дочкам китайського цісаря: хоч вийшли замуж, не вільно їм було мати дітей.

Так отже церемоніял, що дає стільки привілеїв, не все буває легкий. Шлюбна сукня пруської княжни Дороти, дочки першого короля Прусії Фридриха І., важила сотнар, а шати, що їх мав на собі „римсько-німецький" цісар Йосиф II. підчас коронації, важили 130 фунтів. Підчас коронації англійський король не мусить занадто внизу снажуватися кухово — бо має сказати всього 33 слова — зате чоло його придавлює корона, що важить кілька кґ., а висаджувана 3093 дорогими каменями.

Чим більше на схід — тим більша почесть для церемоніялу. В передвоєнній Росії портрет царя висів майже в кождім льокалі, а до кімнати такої вільно було входити лише без капелюха. В Японії противно — донедавна ще портрет мікада уважали занадто святим, щоби можна вішати його публично в державних урядах. Скількість галевих торжеств у Росії була дуже велика. Звичай той сягає Катерини II. Вона казала святкувати як свята всі дні, що відносилися до неї: роковини своїх уродин, імянин, вступлення на престол і т. д., а навіть у котрім їй... щепили віспу. Тамерлян, як сидів на престолі, вживав як підніжка одного зі своїх невільників — і то все славного роду.

„Синя кров" довго не хоче резиґнувати зі своїх хоч передавнених прав. Так прим. у давньому королівстві Гановеру (яке Прусія заанектувала після війни 1866. р.) — у половині минулого століття, отже вже довго після введення по містах газового освітлення, шляхтянки, на знак свого знатного роду казали перед собою носити вечером ліхтарні, як у давних часах, коли то ще вживали носилок (лектик) і пудрованих перук. Чиж можемо отже дивуватися, що ще в 17-ому столітті роздумували в Німеччині зовсім поважно, чи дитину лицарського походження можна хрестити в тійсамій воді, що дитину з народу.

Але були краї, в котрих не так тяжко було за нобілітацію. В королівстві Сардинії кождий, хто засадив 20,000 оливних дерев, одержував титул графа. Цісар Тиберій, славний з жорстокостей, вмів бути при нагоді ласкавий для своїх горожан: одному чоловікови з плебеів надав титул квестора за те, що він до кількох годин випив цілу амфору вина, в якій вмістилося около 24 фляшки. До нині можна стрічати такі ексцентричности. Якийсь німецький швець, котрий президентови зробив штучну ногу, за цю прислугу одержав звання полковника.

Давний французький парлямент мав спеціяльного доставника рож, що звався високопарно „rosier de la cour". Ще за панування Людвика XVIII., отже в перших десятках літ XIX. століття, бібліотекар Академії Пті Радель, сповняв уряд того, що офіціяльно коштував вишні.

„СПРИЯННЯ" РОЗВОЮ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

В часі, коли так багато говориться про поглиблення українізації, про сприяння розвою української культури, не тільки закладаються нові огнища русифікації, як це видно зі справи взірцевого клюбу-театру у Київі, але також підтинається розвій істнуючих українських культурних установ, шляхом матеріяльного виголодження.

Музичне Тов. ім. Леонтовича у Київі опинилося — як повідомляє „Прол. Правда" — в дуже скрутному матеріяльному положенню, бо йому серед року урізано буджет на 40 з лишком відсотків, чим зруйновано уложений плян роботи. Довелося зліквідувати нотно-видавничу діяльність, скоротити на 60 відсотків штат співробітників, занехати музично-освітну працю, у великій небезпеці знайшлася музична бібліотека і т. п.

З виду це дрібний факт, але він характеристичний. Пісня, як і театр, це покищо головні форми вияву української культурної самобутности. Київ є головним українським культурним центром. І от у цім центрі з одної сторони плянують заснування взірцевого робітничого клюбу-театру, робота якого має провадитись „тільки" російською мовою, а з другої сторони спиняється розвиток українського музичного товариства, „уриваючи" йому більшу половину признаних кредитів.

Так то виглядає на практиці „поглиблення" українізації, таке то „сприяння" розвою української культури.

„ТОЖЕ МАЛОРОСИ".

Городнянський повіт на Чернигівщині на 90 відсотків заселений українською людністю, але школи в повіті досі не українізовано. Щож стоїть цьому на перешкоді?

„Соромно й боляче признатися мені — пише до „Прол. Правди" учитель Хотивлянський — що справу українізації гальмує тамтешне вчительство... Це ті „тоже малороси", що забігали ласки в царського уряду, йшли вислугуватися до нього й сумлінно русифікували „Южную Россію". Серед селяньства вони ведуть антиукраїнізаційну агітацію, намагаються всіма силами здискредитувати українську мову, підбурюють селян ухвалювати постанови, щоб не українізувати шкіл і т. п." — Такий то український „шовінізм"!

Соромно і боляче не тільки за цих „педагогів", а також і за органи шкільного нагляду, за органи влади, яка їх терпить. Зрештою в цьому нема нічого дивного, бож ті органи влади складаються здебільшого з представників правдивого великодержавного російського шовінізму, а для них „тоже малороси" є своїми людьми.

ОЙ У ЛУЗІ.

(На нуту: Стоїть явір над водою).

Ой у полі калинонька
Сумно похилилась,
Наша Ненька Україна
Тяжко зажурилась.

Жалується наша мати
На дітей рідних,
Що ще в 20-ім столітті
Завдають їй рани.

Рідну мову зневажають,
Пісню закидають,
Ляцьку віру принимають,
Рідну забувають.

Не плач, Ненько, не плач, рідна,
Є ще добрі діти:
Утруть слези, згоять рани,
Не дадуть терпіти.

Бо вже той час недалекий —
Вже близька хвилина,
Що повстане одна славна
Вкраїнська родина.

Марія Адамовська.

Віктор Гіґо.

БИТВА ПІД ВАТЕРЛЬО.

(З французької мови переклав Іван Франко).

(2)

Бурливий дух сеї битви ще й доси чути на тім дворі. Жах так і видний на ньому. Трівога стиску людського тут закаменіла. Життє і смерть тут при купі. Се було вчора. Мури тріщать, каміннє валиться, проломи лоскочуть, діри роззявляються як рани. Дерева похилені тремтять; здається, силкуються втекти.

У р. 1815 сей двір був більше забудований, як тепер. Забудовання, які від того часу порозбирано, творили башти та наріжники, укріплення. Тут забарикадувалися Англійці. Французи вдерлися туди, але не могли вдержатися. Біля каплиці ще доси стоїть одно крило замку в розвалинах, одинокий останок, що лишився від твердині Гуґомонта, мов частина розшарпаного тіла. Той замок служить доси за сушарню, а каплиця за склад господарських знарядів. Тут люди різали одні одних. Французи з рушниями в усіх боків, із заду з поза мурів, із верха шпіхлірів, із глубини пивниць, крізь усі вікна, крізь усі шпари та отвори між каміннями зносили фашини і кидали огонь на мури та на людий, а гарматні вистріли доповняли пожежу.

У зруйнованім крилі крізь вікна укріплені зелізними кратами видно стіни мурованих із цегли покоїв. У тих покоях стояла зібрана англійська ґвардія. Сходова клітка, перед якою стіна розбита від основи аж до даху, виглядає як нутро розтовченого слимака. Сходи мають два поверхи. Англійці сидячи на сходах і збиті масою в горішнім поверсі, порубали долішні сходи. Широкі плити з синього каменя лежать купами в кропиві. Кільканацять сходів держиться ще в мурі. Над першим із них вирізана в камени подобизна тризубця. Ті недоступні сходи держаться твердо вмуровані в камяну стіну. Вся решта подабає на щоку без зубів. Серед руїни стоять іще два старі дерева, одно вже зовсім сухе, а друге скалічене у пни, але ще зеленіє весною. Від р. 1815 воно пустило парости поперек сходів.

У каплиці була різня. Нутро, спокійне тепер, виглядає дивно. Від часу різні тут не було служби божої. Про те вівтар лишився деревляний, із грубою різьбою, побудований на основі нетесаного каміння. Чотири стіни побілені вапном, двері напроти вівтаря, два маленькі круглі вікна, над дверима великий деревляний хрест, під хрестом квадратова стіна, в куті, на землі стара рама з повибиваними шибами, ось і вся каплиця. Близько вівтаря прибита деревляна статуя св. Анни з XV. в.; голову Ісуса забрав якийсь Біскаєць. Французи, на хвилю опанувавши каплицю, а потім випerті з неї, запалили її. Огонь заповнив ті мури; нутро каплиці було як кузня; горіли двері, згорів деревляний поміст, але не згорів деревляний Христос. Огонь тільки ушкодив його ноги, з яких видно тільки почорнілі останки, а далі не сягнув. Чудо, сказавби селянин. Дитина Ісус, у якої не стало голови, не була так щаслива, як розпятий Христос.

Мури покриті написами. Біля ніг Христа читаємо імя Henquinez, а далі слова: Conde de Rio Maior, Marquez y Marquesa de almagro (Habana). Були також імена Французів з викриками подиктованими ненавистю. Мури забілено в р. 1849. Народи лаяли один другого.

При дверях сеї каплиці знайдено трупа з сокирою в руці; се був труп підпоручника Леґро.

Виходячи з каплиці, ліворуч бачимо криницю. При тім дворі їх дві. Питаєте, чому нема при них ані водотягів, ані цебер? Тому, що з них ніхто не бере води. А чому ніхто не бере води? Бо вони обі повні людських костий. Останній, що брав воду з сеї криниці, звався Ґілльом ван Кильсом. Се був селянин, огородник, що жив у Гуґомонті. Д. 18. червня 1815 його родина втекла відси і сховалася в лісі. Ліс довкола аббатства Віллієра протягом кількох днів і кількох ночий давав притулок тим нещасним утікачам місцевої людности. Ще й доси деякі видимі сліди, такі як надпалені пні старих дерев, вказують на місце, де ночували ті бідні втікачі, тремтячи від страху й холоду в гущавинах. Ґілльом ван Кильсом лишився в Гуґомонті, аби пильнувати замку, і сховався в пивниці. Тут знайшли його Англійці. Його витягли з кривки, і плазовими ударами шабель воякі силували сего переляканого чоловіка до всякої послуги. Їм хотілося пити, і Ґілльом доносив їм води. Воду черпав із сеї криниці. Многі з них пили тут воду остатний раз у своєму життю. Криниця, з якої пило так богато мерців, мусіла також умерти. По битві люди поспішили похоронити трупи. Смерть має свій спосіб кепкувати собі з побіди: за її славою вона посилає заразу; тиф, се неминучий товариш тріумфу. Криниця була глубока, і з неї зроблено гріб. У неї вкинено триста мерців. Може зроблено се занадто поспішно. Чи всі вони були мертві? Про се історія мовчить, але переказ додає, що в ночи після того сумаричного похорону з криниці відзивалися слабі оклики та стогнання.

Ся криниця стоїть самітна посеред двора. Три стіни на половину з каміня і з цегли, розсипані як листє від вітру, заслоняють її, що поконечне квадратової вежі, що окружала її з трьох сторін. Четверта сторона отверта, туди входили за водою. В мурованій цимбрині баличмо діру подібну до великого волового ока, правдоподібно вибиту гарматною кулею. Вежа над криницею мала на версі повалу, з якої ще лишилися бальки. В окованій підпорі мура з правого боку видно хрест. Похилившися над криницею око губиться в глубоким циліндрі, обмурованім цеглою і заповненім пітьмою. Все довкола криниці разом із основами мурів щезає в кропивах.

Ся криниця не має покришки, широкої синьої плити, якою звичайно покриті всі криниці в Бельгії. Замісць синьої плити тут покладено деревляну поперечницю, а поперек неї пять або шість необтесаних деревляних полін, сукуватих і здрухнілих, подібних до великих костий. Нема ні ведра, ні ланцюха, ні колеса; лишилося тільки камяне корито, в яке зливано воду. Тут збирається дощівка, а від часу до часу прилетить птах із сусідного лісу, напється й полетить.

Лиш один дім серед сеї руїни, фільваркових дім замешканий доси. Двері сего дому виходять на подвірє. Обік гарної насади замка бачимо на сих дверях залізну ручку з жолудю покладеною скісно. В хвили, коли ганноверський поручник Вільда вхопив у руку сю ручку, аби схоронитися до будинку, один французький вояк відтяв йому руку ударом сокири. Родина, що живе в тім домі, се внуки старого огородника ван Кильсома, що вмер давно. Одна сива вже старушка сказала до нас:

— Я вже жила тоді. Мала три роки. Моя старша сестра злякалася й плакала. Нас занесли до ліса. Мене несла мати на руках. Дехто притикав уха до землі надслухуючи. Я наслідувала луск гармат і повтаряла: бум, бум.

На ліво двері від подвіря провадять до саду. Сей сад страшний. Він зложений із трьох частий, можна сказати з трьох актів. Перша часть, се огород, друга овочевий сад, а третя лісок. Ті части обведені одною огорожею, а власне від входу замковими будівлями та фільварком, із лівого боку плотом, а з правого муром, що замикає огорожу також із заду. Мур із правого боку цеглявий, а з заду камяний.

Входимо з разу в огород. Він похилий із низу в гору, засаджений малинами, покритий дикою ростинністю і замикається величезною терасою з тесаного каміння з балюстрадою із двома проходами в гору по сходах. Се був панський огород у давнім французськім стилю, тепер руїна й хабаз. Камяні квадратові стовпи кінчаться кулями, подібними до камяних бомб. Сорок три такі стовпи стоять іще на своїх підставах, решта лежить у хабазі. Майже всі вони подрапані карабіновими кулями. Один стовп розбитий до половини лежить на мураві, як зломана нога.

У отсім городі, понизше саду, шість шволежерів (їздців) першого легкого полку, діставшися сюди і не можучи вийти, обскочені й гонені мов медведі в рові, видержали битву з двома компаніями Ганноверців, із яких одна була узброєна карабінами. Ганноверці повилазили на балюстраду і стріляли з гори; шволежери стоячи в низу, шість проти двох сот, без страху та без кривки крім малинників, держалися чверть години, поки їх не повбивано.

Входимо по кількох сходах із огорода до властивого саду. Тут, на тих кількох квадратових сяжнях погибло пятнацять сот людий протягом менше як пів години. Мур стоїть іще, немов готов розпочати битву. Трицять вісім моздірів, уставлених Англійцями на неправильних висиих місцях, стоять ще доси. Перед шісьнацятим лежать дві могили покриті гранітовими плитами, в яких похоронено Англійців. Моздірі стоять тільки під південним муром, відки розпочався штурм. Сей мур закритий із горо великим живоплотом. Французи прийшли сюди думаючи, що перед ними лише живопліт, але пройшовши його лобачили мур, перешкоду й засідку, бо за ним стояла англійська ґвардія, а трицять вісім моздірів сипнуло від разу огнем. Рівночасно ревнула буря вистрілів із мітрайлез та карабінів. Бриґада ґенерала Суа була розбита. Почався погром під Ватерльо.

Про те сад здобуто. Не було драбин, то Французи нігтями вдиралися на мур. Вся трава в саду була змочена кровю. Один баталіон полку Нассау, сімсот людий, поляг тут до ноги. На версі муру, проти якого були уставлені дві батерії Келлермана, видно ще рівчаки повибивані кулями.

(Дальше буде).

Дмитро Тягнигоре.

ДВА АСТРОНОМИ.

Стрінулись якось сусіди Панько Пастернак і Наум Гикавий саме пізним вечером. Місяць гарно світив, любо було й постояти.

— Але то, Науме, дивіться, який той місяць маленький, а так ясно світить.

— Що правда, то правда — озвався Наум, поглядаючи на місяць, — невеличка така штука, а ясність така від него бє.

— А як, по вашій думці, Науме, місяць великий?

— Я гадаю, що буде такий, як лисина старого Максима.

— О, то не може бути, — запротестував Панько. — Я думаю, що він ні більший, ні менший від мого великого цебра, в котрім даю свиням їсти.

Се обурило Наума і він докірливо відповів Панькови:

— Чорт зна, що говорите. Рівнається місяць до заболоченого цебра. Та ви лишень погляньте, як Максим іде вечером без шапки, то лисина так і світить. А якби підніс його на таку височину як місяць, та перевернув в низ головою, тоді побачилиб, що його лисина такої величини, як місяць.

— Дурниці плетете, Науме. Якби Максима висадити так високо, то не тільки голови, але і його цілого не побачилиб.

— Як то? Дурниці я плету? Значить, ви мене за дурня маєте?

— Ну, або-ж ви що? Такий вчений чоловк? Як ви ходили два рази в життю до Пацикова на ярмарок, то там такої великої науки набрали.

— А все-ж мудрійший від вас.

— Хіба тому, що часто заглядаєте на Максимову лисину.

— Нехай буде так. А ви в цебер з помиями.

— Та ти дурень набитий!

— Хто? Я дурень? Ти сам дурень!

— Побачимо, хто дурень. Підеш до суду.

— Овва, то піду і суд тобі скаже, що ти дурень.

— Побачимо!

— Побачимо!

Дійшла справа до суду.

Питає суддя Панька:

— Ви назвали Наума дурнем?

— Назвав, бо він суперечався, що місяць такої самої величини, як Максимова лисина.

— А ви, Науме, назвали Панька дурнем?

— Так, назвав, бо він впевняв мене, що місяць такої величини, як його цебер, — відповів Наум.

— Тепер слухайте, що я скажу вам. Ні оден, ні другий не вгадав величини місяця і порівнання ваші є діточі, так що оден не скривдив другого, назвавши його дурнем.

— Значить, пане суддя, — запитав Панько, — і я і він дурні?

— Так воно виходить, — відповів суддя. — Справа скінчена. Можете йти домів.

Вийшли наші астрономи з суду, а Панько каже:

— Отже бачите, що і в суді признали, що ви дурень.

— Той же сам суд признав що і ви дурень.

— Се друга річ, але тепер ви не можете казати, що лише я дурень, і я не можу казати, що лише ви дурень, а оба ми дурні.

— А о що-ж ходило нам? — каже Панько. — О честь. Суддя мудрий, він зараз доглупався, о що ходить і одним мудрим словом зробив згоду.

— Та цур йому з місяцем, — сказав Наум. — Ходім, випемо по чарці і підемо домів.

За пару хвиль астрономи сиділи в шинку за чаркою і хвалили мудрість судді, що так зручно і справедливо полагодив справу.

Вертали до дому пізненько. Зійшов молодий місяченко.

— А дивіться, — каже Панько, — який тепер маленький, як скибка відкраяної дині.

— Най собі буде, який хоче, аби світив, — озвався Наум, — то не наші голови до того, щоб за місяць бесіду вести.

— Тай то правда, — відповів Панько. — Але той суддя не може мені з думки зійти. Ото голова мудра. Він десь певно знає, як місяць за великий.

УКРАЇНА НАБУВАЄ ЦІННУ КОЛЕКЦІЮ ЗІ СВОЄЇ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ МИНУВШИНИ.

Укрнаука щойно закінчила переговори щодо передачі колекції бувшого ґенерала П. Потоцького для вжитку українських музеїв. Особа, що близько знайома з музейною справою і мала нагоду проглянути цю колекцію, подає цікаві відомости.

Сам Потоцький на протязі свого життя жив у музеї, в який повернув багате своє помешкання, жив сам, одмовляючи собі найменшої роскоші, і все повертав на збирання культурних памяток, мріючи заснувати в Полтаві свого імени музей. Чого тут нема в його колекції? Тут і художні портрети Желябова, Осінського та инших. І багатий, неоцінений фарфор 18-го ст. і ті числом понад понад 1500 ґравюри европейської слави художників, усі з українського побуту XVIII і XIX століття — це тільки мала частина того, що можна бачити в кватирі Потоцького, як воно лежало складом, ждучи 40 літ свого призначення в музей. Поруч великого дубового шкафу чудової роботи українських майстрів 1652 року, стоїть бюст негра з чорної бронзи, куплений на паризькій виставці 1906 року за 12 тис. карб. Поруч дзеркал з надзвичайно рідкими і високо художніми рямцями XVIII-го століття, ціла низка унікатів-портретів високохудожньої праці початку XIX століття. Між ними портрет ґенерала Єрмолова, що його Милорадовичка запрошувала взяти гетьманську булаву, на випадок революції на Україні в 1860 роках, з посвятою Єрмолова для Милорадовички, що після невдачі з гетьманом все майно дала на заснування наукового товариства ім. Шевченка у Львові. І так це, кожна навіть дрібничка, звязане з історією України. А скільки інших памяток! Ось пергаментний зразок письма і рисунку з XII століття з Печерської Лаври, а там десятки оригінальних гетьманських універсалів, запорозький синопсис, сотні рідких рукописних матеріялів, бібліотечка Шевченка, архив вел. князя Константина Павловича з 1830 р. Ось невідома дотепер оригінальна картина Шевченка, ляндшафт, де крізь листя дерев, як приглянешся, бачиш лице Шевченка та инших невідомих мені і Потоцькому осіб. Ось комплект „Фама" з XVIII століття з рідкими малюнками осіб та загинулих недавно тварин і рослин на Україні. А там ціла кімната, одна й друга й третя, повна книжок-унікатів нині, і всі вони стосуються до культури України.

Така колекція Потоцького, набуття її для української культури — неоціненої вартости справа. Потоцький дарував її всю, вимовивши собі тільки одно за це: право жити з нею в Києві і працювати в ній, як довго ще стане сили. Її буде приміщено нероздільно в музею „аври", в музею культури й побуту.

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержане своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У .Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ.

(Твори зазначені звіздкою (*) є друковані в Америці, зглядно в Канаді; твори зазначені хрестиком (†) вийшли друком у старім краю; твори без жадних знаків є видані „Свободою").

- † Абатеса ді Кастро, оповіданне, Стендаль, пер. С. Пащенко 40
- * Абу Касимові капці, арабська казка І. Франка 30
- * Амалюнга або дочка дебрів, оповіданне з часів боїв між Европейцями й Індіянами 20
- Американські трости. — Ковбок (казка). — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі 15
- † Андріян і Антіной, роман, Г. Еберс, перекл. М. Троцький, два томи 95
- † Аритметичні правила А. Чепіґи (перерібка В. Верниволі) 20
- † Байки Езопа для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр. 30
- † Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
- † Байки Івана де-ля Фонтена, переклав Л. Селянський, брош. 20, опр. 30
- † Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
- * Байки небилиці 10
- * Батьківщина й инші оповідання, Ів. Франка 25
- * Библійніи повѣсти изъ старого и нового Завѣта (съ образками), написани священникомъ О. Л., опр. 1.50
- † Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00
- † Біля машини, оповідання В. Винниченка 10
- * Блискавиці, суспільна студія і Жовнірські оповідання, Мих. Яцкова 50
- Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі 15
- * Боги жаждуть крови, нап. Анатоль Франс, з француської мови переклав О. Пашук 75
- * Борба світів В. Велса 40
- * Боротьба о сонце 5
- * Борці за правду, повість А. Кащенка 50
- † Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те 45
- * Борба Українського Народу за волю і независимість. Огляд подій за рр. 1918, 1919 і 1920, і як будувалась Українська Держава. Написав Д. Долинський 1.00
- † Брати Моуглі, оповідання з життя дитини між звірами, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий) 60
- * Буквар для дітий першого року науки (Народна Школа, перша часть), опр. 30
- * Буквар Дм. Андрейка 50
- * Варвара Убрик, опов. з життя в монастирах 40
- * Варіят з 1906 року. — 2. Вірші. — 3. Між бурливими филями, драма на 4 дії, В. В. Бабієнка 35
- Весела бандура, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців 50
- Весела книжочка, з 17 образками. Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий 35
- * Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай, з ілюстраціями 60
- * Вечері на хуторі біля Диканьки, повістки Миколи Гоголя 15
- „Верховина", сольова пісня з акомпаніяментом фортепяна, уложив Мих. Зазуляк 50
- † Вибір поезій, О. Федьковича 10
- * Відвдячився, оповіданне з козацької давнини, А. Чайковського 1.00
- † Відмолодження, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками 10
- † Відродження, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання. Три частини в двох томах. Брош. 2.25, опр. 2.75
- † Від себе не втечеш, оповіданне Марка Вовчка 20
- Вільний чоловік і инші оповідання, Ст. Костіва 40
- Вічевий співаник 5
- * Вічний Жид 10
- † В затінку й на сонци та инші оповідання, нап. Юрій Кміт, брош. 35, опр. 50
- * В неділю рано зілле копала, оповідание О. Кобилянської 75
- Вода в природі. — Умірковання та щирий, В. Винниченка. — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі 20
- † Вступ до метафізики, нап. Анрі Берґзон, пер. Евген Яворовський 35
- * В тумані, оповіданне, Л. Андреева 20
- † Всесильний доляр, оповіданне А. Хомика, пер. Н. Суровцова 45
- † Гайдамаки Тараса Шевченка, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі ... 6.00
- † Гайдамаки Т. Шевченка 50
- * Галицькі анекдоти, гумористичні оповідання, Ист. Руса 10
- † Галичина в життю України др. М. Лозинського 25
- * Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука 5
- * Гарна історія о терпеливій Олені, доньці Антонія, турецького цісаря з Константинополя .. 20
- Гаси огонь, поки не розгорівся й инші оповідання 20
- * Герой капіталу Антона Сінклера (переклала Н. Романович) 30
- Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями 25
- * Гіпнотизм і суґґестія в 2-ох частях 40
- † Голод, оповідання, В. Винниченка 5
- † Гордий цар, Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського 20
- † Гостинці, збірка фейлетонів, Миколи Синежупанця 25
- † Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видання з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
- * Грішники, роман-хроніка, О. Я. Кониського 80
- * Гумор і сатира 25
- † Гумористи, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош. 20
- Гуцули й Гуцульщина Г. Хоткевича 25
- Геновефа, оповіданне про княжну невинно засуджену на смерть 30
- † Ґеновефа, оповіданне для народу, переповів Антін Яворівський, з численними образками 35
- † Ґолем, оповідання, Ґ. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі 1.50
- * Дарвінізм Еміля Ферріера (переклад з франц.) 80
- Два брати (з байок) Братів Ґріммів 15
- * Два мужі — одна жінка, оповіданне Е. Золі (переклав Ом. Ревюк) 20
- * Дві могилі, оповіданне з сибірського життя І. Королевського 10
- * Дві староруські повісти про св. О. Николая, нап. др. В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями 10
- * Девять братів і десята сестриця Галя, Марка Вовчка 20
- † Девять братів і десята сестриця Галя, оповіданне Марка Вовчка 20
- Де любов, там і Бог, оповіданне, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий) 15
- † Дещо про гроші 10
- * Диявольська справа, або Як ксьондз Шмідт замордував Анну Авмілер 25
- * Для домашнього огнища, повість, І. Франка 85
- * Доля України, вірші, Дм. Штоґрина 35
- * Домашна кухня, або як варити і печи, Леонтини Лучаківської, в оправі 1.00
- * Домашний лікар, М. М. Белеґая 75
- † Достойно есть, збірка в Шевченкові роковини 15
- † Думки Тараса Шевченка 20
- Дяк, оповіданне, Марка Вовчка 20
- † Дужим помахом крил, роман А. Крушельницького. Перший том 45 цнт., перший том друга частина 45 цнт., другий том перша частина 50 цнт., другий том друга частина 50 цнт. Всі чотири книжки 1.90
- * Еволюція в образках, Д. Ґирда 1.25
- * Евстахій, повість з перших віків християнства, Хрістофа фон Шміда 30
- † Електричність, Н. Р. Кемпбела 35
- * Есперанто, український підручник міжнародної мови 40
- * Єзуїтська преподобниця, історичне оповіданне, Ор. Левицького 25
- * Елисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський 60
- * Жителі Марса, Вол. Ґериновича 10
- Життє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах 15
- * Житепись чорта, М. Шустакевича 15
- Жінка і її значінне в суспільнім життю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі 15
- Жовнір; Оферма, оповідання з війск. життя 10
- † Завдання нової школи, нап. др. Густав Вінекен 10
- За вольности України Яр. Весоловського 5
- † Залісє, повість Осипа Маковея, друге справлене видание, брош. 1.00
- † Замітки про сільське господарство Вол. Нікольського 35
- † Записна книжка, оповіданне, В. Винниченка 5
- * Запорожська слава, історичне оповіданне, А. Кащенка 50
- † Запорожці, казка Івана Нечуя Левицького ... 20
- * За рідний край, оповіданне з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки 30
- За сестрою, оповіданне з козацької старини, Андр. Чайковського 35
- † Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, опр. 1.50
- † Збірка „Вільного Слова" за перший рік видання в полоні 1916 року 10
- * Збірка оповідань для української молодіжи .. 40
- Збірка повісток 10
- † Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр. 65
- † З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій, в оправі 3.40
- † Звідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цеґельського 30
- † З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те 40
- † Земля, повість Ольги Кобилянської, опр. 2.00
- З життя первісного чоловіка, про життя первісних і сучасних дикунів 35
- † З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60
- † З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузеля 10
- * З ласки родини, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського 1.50
- † Змагання, оповіданне, А. Крушельницького ... 90
- Знанне життя, др. С. Демидчука 30
- † Зоольоґія для вищих початкових шкіл та ґімназій з багатьома малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр. 75
- З років війни, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку 30
- * З тернів европейської війни, що ділось і діесь в нашім ріднім краю 50
- * З фільософії політики, нап. др. А. Крістензен, пер. Мих. Лозинський 65
- † Знак чотирох, дитективний роман, нап. Конан Дойл 75
- * Іван Дурак та инші оповідання, гр. Л. Толстоя..25
- * Іван Франко, біографічно-літературний нарис 20
- * Із звірячого царства, перша сотня найкращих казок. Зібрав В. Держирука 20
- * Ікона Пречистої Діви, оповідання для народа, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Вас. Мереньків 10
- Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації).—Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти 20
- * Ілюстрована історія України в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі 3.25
- * Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога 50
- * Ілюстроване українське письменство в життєписах, др. М. Пачовського 35
- * Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і Промова В. Дебса 25
- † Інститутка, оповіданне Марка Вовчка 20
- * Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50
- † Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський 65
- Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сміються з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі 15
- * Історія Московщини до Петра Великого 40
- * Історія о золотокрилім лицарю 10
- * Історія про гарну Магельону, оповіданне з давних часів, і Про злодія у селі Гаківниці, оповіданне, П. Куліша 25
- * Історія про Луця Заливайка, Ів. Наумовича ... 30
- * Історія про сироту Івася 20
- * Історія України-Руси, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком ґеоґрафії українських земель 40
- † Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями 1.75
- † Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті 20
- † Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, том І. 60
- † Казки Вільгельма Ґауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
- † Казки Вільгельма Ґауффа, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок) 60
- Казки про Циганів 10
- † Казки Бехштайна, ч. 1 50
- † Казки Бехштайна, ч. 2 50
- † Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, опр. 1.50
- * Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919 .... 1.00
- * Камінна душа, повість, Гната Хоткевича 1.50
- * Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера 15
- * Кармелюк і Невільничка, оповідання Марка Вовчка 20
- † Кармелюк, Невільничка, народні оповідання Марка Вовчка 20
- * Катихизм христіянсько-католицької релігії, третий наклад 30
- * Кльод Ґе і другі оповідання 20
- * Кляса проти кляси, Л. Мартова 5
- † Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі ... 1.00
- * Кобзар Т. Шевченка (в 1-ім томі) 1.00
- * Кобзар Т. Шевченка (в 2-ох томах) 1.50
- † Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, опр. 2.50
- * Козацька пімста, оповіданне з козацької старовини, А. Чайковського 30
- † Козацька помста, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайківського, друге видання..40
- * Коли зійшло сонце, оповіданне з 2.000 року, П. Крата 30
- † Коляди або пісні на Рождество Христове, одиноке на народню мову поправлене видание 20
- Коляди і щедрівки на Рідзво Христове і Богоявленне, з додатком пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних 25
- † Контрасти, нарис, В. Винниченка 10
- * Коротка історія біблійна, Старий і Новий Завіт 50

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Книжок на C. O. D. не висилається. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки, коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у понисшій адресі.

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.